

Biest van eigen moeder is de beste keus

Biest voeren aan een pasgeboren kalf is in de praktijk vaak een routinematige klus. Snel handelen en gebruikmaken van kwaliteitsvolle biest vormt de basis voor een goed biestprotocol. Biest van de eigen moeder is de beste keuze als de gezondheidsstatus van het bedrijf dat toelaat.

TEKST ANNELIES DEBERGH

Binnen het uur minstens twee liter biest in het kalf. De basisregel om te komen tot een goede biestverstrekking lijkt eenvoudig, maar is dat in de praktijk lang niet altijd. En hoe meer biest er in het kalf gaat, hoe beter dat is voor de gezondheid van het kalf.

‘Er is niet één advies als het over het biestmanagement gaat’, zegt Bart Pardon, dierenarts en werkzaam aan de faculteit Diergeneeskunde van de Universiteit Gent in Merelbeke. ‘Maar snel biest geven van goede kwaliteit is altijd een goed advies.’

Dicht bij de natuur

Wie adviseurs naar de gouden regels voor een goede biestverstrekking vraagt, krijgt niet langer de klassieke regel ‘veel, vlug, vaak en vers’ te horen. Al lijkt de oude theorie niet voorbijgestreefd. Houd het zo dicht mogelijk bij de natuur, zo klinkt het nu. Dat betekent dus zo veel als mogelijk biest van de eigen moeder verstrekken.

‘Biest van de eigen moeder is vooral vanwege infecties’, zegt Jan Hulsen, dierenarts bij Vetvice. ‘Met mengbiest krijg je kruisbesmetting en dus juist verspreiding van infectieziekten. Mede daarom adviseren wij altijd om een kalf biest van de eigen moeder te geven. Zo krijg je op termijn meer uitdoving van infecties zoals para-tbc of salmonella.’

Er is nog een tweede reden waarom Jan Hulsen adviseert om verse biest direct van de moeder aan het eigen kalf te voeren. ‘Biest bevat levende witte bloedcellen van de moeder die opgenomen worden in de bloedbaan van het kalf en daar bijdragen aan het instellen van het immuunsysteem.’ Hulsen vergelijkt dit met het matchen van orgaandonoren met patiënten bij de mens. ‘De antigenen op de cellen van moeder en kalf, het zogenaamde MHC-complex, zijn in hoge mate identiek, wat hiervoor nodig is.’

Snel melken voor betere kwaliteit

Algemeen vindt Hulsen dat er te veel aandacht is voor het meten van biestkwaliteit en te weinig voor het realiseren van een optimale biestkwaliteit. Hij noemt een eenvoudig voorbeeld. ‘Hoe korter je de koe na het kalven melkt, hoe meer antistoffen de biest bevat.’

Hulsen pleit ervoor om koeien na het kalven snel te melken, liefst binnen dertig minuten. ‘Kort na het melken staat de koe stijf van de endorfines, waardoor ze zich ook makkelijk laat melken.’ Ongeveer hetzelfde geldt voor een kalf. ‘Een kalf wordt kiemvrij geboren en drinkt het beste kort na de geboorte. Hoe eerder de biest in het kalf zit, hoe sneller het kalf ook beschermd is.’

De kwaliteit van de biest meten is geen noodzaak, sterker nog, volgens Jan Hulsen is het meestal geen nuttig onderdeel van een biestprotocol. Efficiënter is het om als onderdeel van de bedrijfsvoering bij het kalf een bloedmonster te nemen om na te gaan hoe het met het gehalte aan antistoffen zit na de biestgift. ‘Dat kan door bijvoorbeeld twee keer per jaar bij vijf of tien kalveren bloed te tappen en het antistoffengehalte in dat bloed te bepalen. Dat zegt veel meer over het biestmanagement.’

Volgens Bart Pardon levert het gebruik van een colostrummetreter of nog liever refractometer wel een meerwaarde, omdat het een nuttige manier is om snel zicht te krijgen in de kwaliteit van de beschikbare biest. ‘Als je slechte biest snel geeft, zal je nooit aan goede bloedresultaten komen.’ Voor het verkrijgen van een hoge kwaliteit biest gelden enkele belangrijke vuistregels. Allereerst is er de conditie van de moeder, de koe. ‘Dieren in een normale conditie, die voldoende energie zijn gevoerd, geven de beste kwaliteit biest’, stelt Bart Pardon.

Snelheid van biest verstrekken bepaalt de kwaliteit van het biestmanagement

Daarbij noemt hij ook de seleniumstatus van koeien. ‘We zien dat bij een te lage seleniumstatus bij de moederdieren de biest vaak te weinig antistoffen bevat. Bij overdosering zien we juist een verhoogde concentratie van de antistoffen. Een goede seleniumstatus is belangrijk voor de kwaliteit van de biest.’

Werken met schone materialen

Om voldoende kwaliteit te garanderen is het ook belangrijk om snel te handelen en biest – indien niet meteen gebruikt – goed te koelen, ervaart Bart Pardon. ‘Bij een omgevingstemperatuur van 12 graden Celsius neemt het kiemgetal met factor 2500 toe. Zelfs in de koelkast zien we in vijf uur nog een groei met factor 500.’

Hetzelfde geldt met het ontdooien van biest. ‘Biest die traag wordt ontdooid of opgewarmd, bevat meer kiemen dan bij snel dooien.’ Hygiënisch werken is daarom van levensbelang. ‘Het collecteren van de biest moet zo netjes mogelijk gebeuren. Met propere materialen, bij voorkeur gedesinfecteerd met waterstofperoxide.’

Ook Jan Hulsen ervaart dat het met de hygiëne nog vaak beter kan. ‘Wij schatten dat een derde tot een vierde van de gevoerde eerste biestmaaltijden in de praktijk een te hoog kiemgetal heeft. Vroeger was de norm 100.000 kiemen per milliliter biest en recentelijk hebben experts die norm gehalveerd tot 50.000, op basis van de impact op het jonge kalf.’ Goed uitgevoerde

Een goede biestverstrekking levert niet alleen op korte, maar ook op lange termijn effect op onder meer levensduur

hygiëneprotocollen met het desinfecteren van gebruikte emmers en flessen kunnen al flink helpen. 'Werk alleen met schoon materiaal, goed te reinigen flessen of emmers met een glad oppervlak.'

Ook effect op lange termijn

Hygiëne is ook een aandachtspunt van Aagje Kramer, dierenarts bij Jongveecoach.nl. 'Hoe schoon de biest in het kalf komt bepaalt mede de kwaliteit van de biestgift, net als de snelheid waarmee het gebeurt.' Het belang van een goede biestverstrekking na de geboorte wordt volgens Kramer door veehouders goed naar waarde geschat, al geldt dat niet altijd voor de effecten van de biestgift op de latere levensduur van de koe. 'Als een kalf binnen de eerste twee uur ook vier liter biest krijgt, levert dat meer duurzaamheid op en minder gezondheidsproblemen op de korte, maar ook op de langere termijn. Dat wordt wel onderschat.'

Hulsen adviseert om langer biest te verstrekken dan de gangbare eerste 24 uur, tot drie dagen is moedermelk de beste optie. Na de eerste melkbeurt bevat ook de melk van de volgende melkbeurten nog essentiële voedingsstoffen. 'Biest zorgt voor lokale bescherming in de darm en bevat ook hormoonstoffen, die inspelen op het metabolisme. Biest stelt dus niet alleen het afweersysteem van kalveren in, biest programmeert als het ware ook het stofwisselingssysteem van het kalf.'

De hoeveelheid beschikbare biest en de kwaliteit zijn bepalend voor het biestbeleid op een bedrijf. Maar ook welke infecties er op het bedrijf aanwezig zijn. 'Dat bepaalt of je beter af bent met biest pasteuriseren', zegt Bart Pardon. 'Pasteuriseren helpt om de verspreiding van infecties tegen te gaan.' Voorwaarde is wel dat het proces van pasteuriseren goed verloopt,

vindt Aagje Kramer. 'Pasteuriseren kan een goede oplossing zijn, maar je moet goed opletten hoe je pasteuriseert. Dat moet heel precies: zestig minuten, zestig graden.' Het laatste advies is om zo dicht mogelijk bij de natuur te blijven. 'Biest van de moeder is altijd de beste keuze.' Ook het verstrekken van biest kan het best zoveel mogelijk natuurlijk gebeuren, aldus Pardon. 'Probeer kalveren bij voorkeur zelf de biest op te laten drinken. Lukt dat niet of is er te weinig tijd, dan kun je biest toch beter met de sonde geven.' Dat vindt Aagje Kramer ook. 'Het voordeel van biest geven met de fles is dat de biest toch iets sneller de darm bereikt dan wanneer de sonde wordt gebruikt. Als je niet zeker bent, dan is de sonde een prima alternatief. Het gaat erom te kiezen wat het beste bij je past.' |

Samenvatting

- Melken binnen een half uur na kalven levert de beste kwaliteit biest.
- Biest van de eigen moeder is de beste keuze als de gezondheidsstatus van het bedrijf dat toelaat.
- Win biest met schone, droge en, gladde materialen.
- Biest moet goed koel worden bewaard om groei van kiemen te voorkomen.
- Een goede biestgift heeft effect op korte, maar ook op lange termijn.